

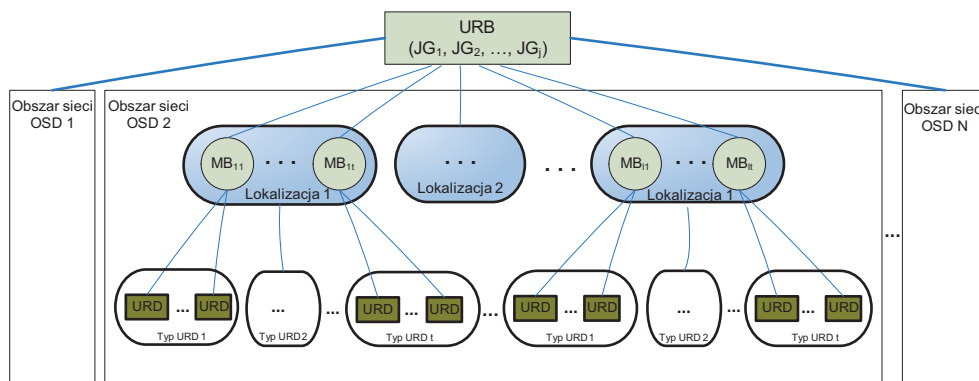
Przemysław Zaleski, wiceprezes ds. handlowych ENEA Operator Sp. z o.o.,
jednocześnie p.o. członka zarządu, wiceprezesa ds. ekonomiczno-finansowych

ZMIANY NA RYNKU energii elektrycznej

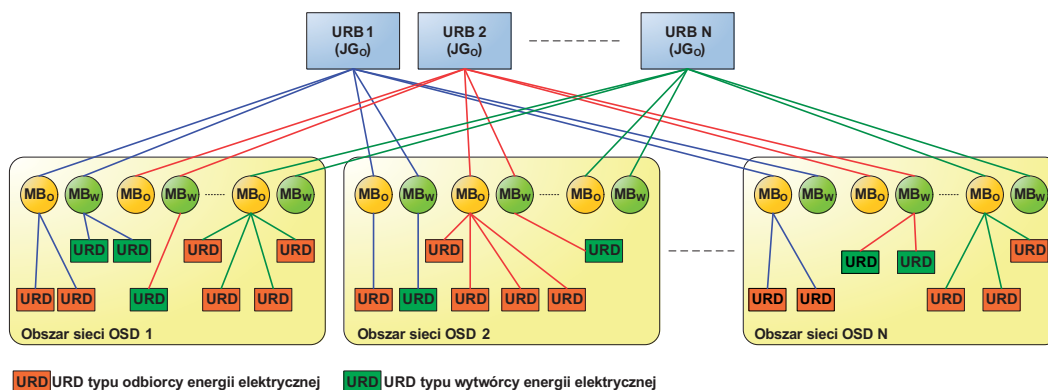
Rynek energii elektrycznej swoje początki wiąże z dostrzeżeniem konieczności liberalizacji rynku energii elektrycznej. Niewątpliwie pierwszym krajem była Wielka Brytania. To tam zauważono konieczność traktowania energii elektrycznej jako specyficznego towaru, którego mimo wszelkich chęci nie da się porównać do typowego towaru. Ekspert wskazuje, że przy takim podejściu odbiorca kupuje towar, jakim jest energia elektryczna wraz usługą dostawy tej energii.

Fot. ENEA Operator

Źródło: EREW – Doradztwo Energetyczne Waldemar Katiuża

1. Model Rynku

■ Trudne początki

W Polsce rynek energii elektrycznej zaczął kielkować w latach 90., kiedy nastąpiły procesy demonopolizacji energetyki, przekształcenie przedsiębiorstw państwowych w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa. Wtedy także dokonano się rozbić energetyki na podsektory wytwarzania, przesyłu lub dystrybucji i handlu energią elektryczną oraz początki liberalizacji rynku. Kluczową datą był 1997 r., w którym uchwalone zostało Prawo energetyczne (na owe czasy dość nowoczesne). Wraz z ustawą uchwalono akty wykonawcze, m.in. dokumenty określające zasady funkcjonowania rynku energii elektrycznej w Polsce. Uczestników rynku energii elektrycznej można podzielić na cztery następujące grupy:

- wytwórcy energii (elektrownie, elek-

trociepłownie, odnawialne źródła energii),

- przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się transportem energii elektrycznej (przesyłaniem – sieć przesyłowa lub dystrybucją – sieć dystrybucyjna),
- przedsiębiorstwa obrotu energią (sprzedawcy),
- odbiorcy energii elektrycznej.

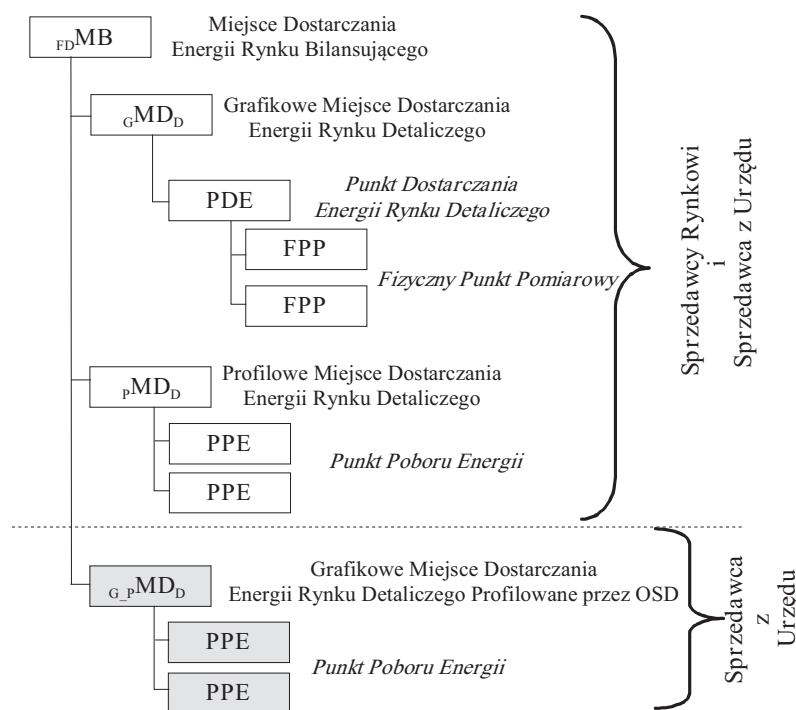
■ Dlaczego rynek?

Powstanie rynku energii jest charakterystyczne dla każdego z krajów, gdzie dominuje gospodarka rynkowa. Chociaż rynek energii jest specyficzny, bo jest rynkiem tzw. czasu rzeczywistego¹, ponieważ trudno jest magazynować energię. Do powstania rynku wpraw przytoczyło się wprowadzenie zasady TPA (Third Part Access), pole-

gającej na udostępnieniu przez właściciela infrastruktury stronom trzecim w celu dostarczenia energii elektrycznej odbiorcom, a obecnie poprzez zapisy dotyczące obliża giełdowego, co zostało zaimplementowane w ustawie Prawo energetyczne. Oczywistym więc celem było nie tylko zwiększenie liberalizacji rynku energii elektrycznej, transparentności oraz obniżenia cen energii. Czy przyniesie to taki efekt? Trudno ocenić. Niestety dotychczasowe doświadczenia wykazały, że samo wprowadzenie zasady TPA nie przyniosło efektów. Wielu odbiorców, a zwłaszcza odbiorców przemysłowych preferuje przede wszystkim bezpieczeństwo i jakość dostaw energii elektrycznej, aby przerwy, nawet krótkie zapady ograniczyć do minimum.

Wracając jednak do rynku, to przedmiotem transakcji na rynku ener-

1) Za: Giełda Energii. Strategie zarządzania ryzykiem, Aleksander i Rafał Weron, seria CIRE, Wrocław 2000 r.

2. Konfiguracja obiektowa Rynku Detalicznego

gii elektrycznej jest najczęściej energia elektryczna oraz usługa jej przesyłania i dystrybucji. Należy jednak zauważyć, że nie są to jedyne usługi obecne na rynku energii elektrycznej. Poza nimi zalicza się np. utrzymywanie rezerw eksploatacyjnych mocy wytwórczych, zapewnienia innych usług systemowych, m.in. regulacji napięcia, pracy w przeciążeniu lub zaniżeniu, gotowości do obrony i odbudowy Krajowego Systemu Elektroenergetycznego oraz rozruchu bez zasilania z zewnątrz. Jednocześnie wytwórcy energii elektrycznej są zobowiązani do uzgadniania z operatorem systemu przesyłowego lub systemu połączonego planów remontów oraz zgłaszania operatorowi i przesowowi URE ograniczeń możliwości wytwarzania w związku ze stanem technicznym jednostek wytwórczych. Kluczową rolę dla rynku energii elektrycznej pełni prezes Urzędu Regulacji Energetyki, jako organ czuwający nad wybranymi aspektami funkcjonowania rynku energii elektrycznej.

■ Handel na rynku energii elektrycznej

W Polsce handel odbywa się w trzech segmentach, rynkach:

- rynek kontraktowy - kontrakty, na których transakcje są realizowane w oparciu o umowy dwustronne zawierane pomiędzy wytwórcami a przedsiębiorstwami obrotu.
- rynek giełdowy - giełda energii elektrycznej, na której członkowie giełdy zawierają transakcje w obszarach działania giełdy, do których należą rynek dnia następnego (RDN), rynek terminowy energii elektrycznej (RTEE), rynek terminowy finansowy (RTF), rynek praw majątkowych dla OZE i kogeneracji (RPM) oraz rynek uprawnień do emisji CO₂ (RUE). Cena energii elektrycznej na giełdzie jest wyznaczana jako cena równowagi na podstawie zleceń kupna i sprzedaży zgłaszanych przez jej członków.
- rynek bilansujący - rynek, który jest

obligatoryjnym segmentem rynku energii elektrycznej. Wytwórcy i uprawnieni odbiorcy mają możliwość zawierania dowolnych kontraktów na kupno i sprzedaż energii z dowolnym uczestnikiem RB. Jednak wszystkie transakcje muszą być zgłaszane Operatorowi Systemu Przesyłowego (OSP), ponieważ OSP jest między innymi odpowiedzialny za zachowanie równowagi (bilansu) pomiędzy zapotrzebowaniem na energię elektryczną a jej produkcją w całym Krajowym Systemie Elektroenergetycznym. Działania bilansujące OSP muszą uwzględniać występujące w KSE ograniczenia związane z zachowaniem bezpieczeństwa, niezawodności i jakości dostaw energii. W celu realizacji nakreślonych zadań, OSP wykorzystuje mechanizmy Rynku Bilansującego. Rynek Bilansujący jest również miejscem, w którym następuje bilansowanie handlowe pomiędzy obszarami rynku hurtowego i rynku detalicznego.

■ Od kiedy funkcjonuje rynek bilansujący?

Dobowo-godzinowy Rynek Bilansujący funkcjonuje nieprzerwanie od 1 września 2001 r., ale największe zmiany w funkcjonowaniu RB miały miejsce w lipcu 2002 r. i dotyczyły modyfikacji zasad rozliczeń na RB (wprowadzenie „strefy nieczułości”). Zmiany te wymusiły rezygnację z aktywności handlowej na RB w celu zminimalizowania kosztów uczestnictwa w rynku energii (związanych z niezbilansowaniem). Na przełomie lipca i sierpnia 2003 r. nastąpiła modyfikacja zasad rozliczeń na RB, zmianie uległy koszty usuwania ograniczeń (KO). Wprowadzone zmiany wymusiły obniżenie cen sprzedaży energii z RB oraz wzrost cen zakupu z RB. Znaczące zmiany miały miejsce od 1 lipca 2007 r., wydzielenie podmiotów pełniących funkcję OSD oraz otwarcie rynku dla wszystkich odbiorców wywołało potrzebę zweryfikowania procesów

bilansowania handlowego na RB w zakresie administrowania infrastrukturą rynkową oraz relacji pomiędzy obszarami rynku hurtowego oraz rynku detalicznego.

■ Wprowadzenie jednostki grafikowej

Ostatnią zmianą są wprowadzone 1 stycznia 2009 r., zasady bilansowania zawarte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego. Natomiast od 1 stycznia 2010 r. nastąpiła zmiana zasad zakupu energii elektrycznej przez Operatorów Systemów Dystrybucyjnych (OSD) na potrzeby pokrycia strat powstałych podczas dystrybucji energii elektrycznej. Od tej daty podstawą do jej wyznaczania jest Jednostka Grafikowa Bilansująca (JGBI) na Rynku Bilansującym należąca do OSD, która została wydzielona z Jednostki Grafikowej Odbiorczej należącej do Uczestnika Rynku Bilansującego typu Odbiorca Sieciowy (URBSD). Zasady funkcjonowania na Rynku Bilansującym poszczególnych Jednostek Grafikowych, w tym także JGBI determinują korekty zgłaszanych pozycji kontraktowych. Niestety, w przypadku przewidywanych znacznych odchyień rzeczywistego wykonania od pozycji kontraktowej, OSD jest pozbawione możliwości odsprzedaży części wcześniej zakupionej energii elektrycznej innym podmiotom prawa handlowego, w celu minimalizacji niekorzystnej ekspozycji JGBI OSD na Rynku Bilansującym (sprzedaży w ramach rozliczenia niezbilansowania). W przyszłości oczekiwane są również daleko posunięte modyfikacje zasad funkcjonowania RB, między innymi tak, by umożliwić uczestniczącym na Rynku Bilansującym podmiotom częstszą modyfikację zgłoszeń pozycji kontraktowych. Umożliwi to poszczególnym podmiotom szybsze reagowanie na zmieniające się czynniki determinujące pracę KSE.

■ Co przyniosą zmiany?

Zmiany powinny również doprowadzić do obniżenia kosztów dostępu do rynku dla mniejszych odbiorców i wyrównania warunków konkurencji dla poszczególnych podmiotów. Poprzez JGBI domykany będzie bilans energii na Rynku Bilansującym w obszarze sieci dystrybucyjnej. Istotne jest więc opomiarowanie umożliwiające rejestrację danych godzinowych w punktach dostarczania energii dla URD należących do II, III oraz IV grupy przyłączeniowej, dla których energia dostarczana jest na podstawie umów kompleksowych zawartych przez Sprzedawcę z Urzędem działającego na obszarze OSD. Dlatego też URE nałożyło na OSD opracowanie i wdrożenie zasad i procedur umożliwiających transparentne i jednolite w skali kraju określanie wartości godzinowych energii rzeczywistej dla tych URD. Stąd więc nie ma ucieczki przed modernizacją układów pomiarowych energii elektrycznej oraz zdalnym odczytem danych pomiarowych. □

RTB - OGRZEWANE RURKI POMIAROWE

Raychem

TRACER

HEW-THERM

Pyrotenax

DigiTrace

isopad

- » Łatwa instalacja
- » Fabryczna izolacja
- » Zintegrowane ogrzewanie
- » Wykonania wysokotemperaturowe
- » Hermetyzacja

Tyco Thermal Controls Polska Sp. z o.o.

ul. Cybernetyki 19, 02-677 Warszawa, Tel. 022 331 29 50,
Fax 022 331 29 51, info_poland@tycothermal.com

www.tycothermal.pl